

Reorganizacija „Učiteljske Samopomoči“ v Ljubljani.

Društvo »Učiteljska Samopomoč« je preosnovano v zadrugo. — Vsak član mora ponovno podpisati pristopno izjavo. — Vse drugo ostane neizpremenjeno in enako, kakor doslej.

Z uradnim dopisom policijske uprave v Ljubljani z dne 15. junija 1931., št. 1322/3 je bilo društvo pozvano, da spremeni svoja društvena pravila in jih prilagodi zahtevam §§ 76. in 345. uradniškega zakona z dne 31. marca 1931.

S to zadevo se je temeljito pečal društveni odbor na odborovi seji dne 24. junija 1931. Kot najboljši izhod iz težavnega položaja je sklenil priporočati na izrednem obnem zboru U. S., ki se je vršil dne 29. junija 1931. na II. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani razpust društva in istočasno ustanovitev zadruge U. S. v Ljubljani. Dnevni red: 1. Razdružitve društva in izročitev imetja zadrugi, ki se ustanovi istočasno in z istim namenom. 2. Ustanovitev zadruge Učiteljska Samopomoč v Ljubljani.

Predsednik tov. Ivan Kocijančič je otvoril ob 10. uri izredni občni zbor, ugotovil, da sta bila za 8. in 9. uro tega dne sklicana izredna občna zborna nesklepčna po § 14. društvenih pravil, tretji (ob 10. uri) je pa sklepčen pri vsakem številu navzočih članov. Pozdravil je vse navzoče zborovalce, se spomnil Nj. Vel. kralja Aleksandra I., kateremu so zborovalci zaklicali trikrat Živio!, sporočil, da je bil izredni občni zbor 25. junija 1931. priglasi policijski upravi v Ljubljani, vabilo pa so pričeli 26. junija 1931. trije ljubljanski dnevniki: »Jutro«, »Slov. Narod« in »Slovenec«.

K prvi točki dnevnega reda poroča tov. Kocijančič sledeče:

Učiteljska Samopomoč je bila ustanovljena v avgustu leta 1898. V enem mesecu bo imela 33 let plodnosnega dela za seboj. Ustanovili so jo naši najboljši tovariši in z najplemenitejšim namenom, to je: svojemu tovarišu, tovarišici, ženi tovariševi ali bednim učiteljskim sirotam pomagati v težkih časih s primernimi denarnimi podporami. Na temelju človekoljubja je rasla stavba U. S. in kakor so jo ustvarili njeni ustanovitelji, prav tako in v tej smeri so delali vsi društveni odbori do danes, vsak po svoji moči in najboljšem prepričanju.

U. S. je doživela razne vesele, pa tudi žalostne dobe. V zadnjem desetletju se je prav močno razmahnila. Danes šteje društvo 2550 članov. Društvena blagajna je izplačala dedičem za 249. smrtnih slučajev 1.692.732 Din 50 p. Pri tem ne smemo pozabiti, da so bile izplačane predvojne posmrtnine v avstrijskih kronah zlate valute, kar bi znašalo v današnjem prenosu okrog 3 milijonov dinarjev. To je jasen dokaz, kako uvideno in pravilno pojmuje slovenski učitelj pravo tovarštvo.

U. S. je bila nepolitično društvo, njene dela ni oviralo strankarstvo, stanovski interesi se niso obravnavali na društvenih sejah in občnih zborih. Društvo je vabilo in zbiralo v svoj krog pripadnike vseh svetovnih nazorov, ver in narodnosti, da so bili le prosvetni delavci, to je učitelji, profesorji, učiteljice in žene ter vdove prvih dvch. Vršilo je vedno in edino nalogo: pomagati svojim članom, oziroma njihovim dedičem v težkih časih z denarnimi podporami — posmrtninami.

V tem pravcu so bila usmerjena naša društvena pravila. Zato društveni odbor ni nikoli mislil, da ta pravila niso v skladu z določili uradniškega zakona z dne 31. marca 1931. Policijska uprava v Ljubljani nas je z uradnim dopisom od 15. junija 1931., št. 1322/3 pozvala, da izpremenimo naša pravila in jih prilagodimo §§ 76. in 345. prej imenovanega zakona ali pa likvidiramo.

Društveni odbor je na svoji seji dne 24. junija 1931. natančno pregledal in temeljito premotril §§ 76. in 345. uradniškega zakona. Prišel je do zaključka, da naših pravil ni mogoče prilagoditi tem zahtevam, ne da bi se stanje članstva močno skrcilo, posmrtnine pa reducirale na nizke zneske. (Prečita določbe § 76.)

Velike odgovornosti za tako nesocialno postopanje — izključitev, oziroma izbris nad 1/3 članov po § 76. — sedanjemu društvu ni smel in hotel prevzeti. Po dobljenih informacijah, ki sem jih dobil pri raznih uradih in osebah, je edini izhod iz tega težkega položaja ta, da razdružimo, razpustimo 33 let dobro poslujoče društvo Učiteljska Samopomoč in takoj nato ustanovimo z njenim premoženjem zadrugo Učiteljska Samopomoč v Ljubljani. Ta bo po svojih združenem zakonu prirojenih pravilih prav tako poslovala kot je društvo U. S., člani bodo obdržali vse stare pravice in dolžnosti. Za zadrugo pa predpisi § 76. ne veljajo, kar ta paragraf v točki 14 izrečno omenja.

Na odborovi seji dne 24. junija 1931. se je sestavil sledeči predlog: »Društvo Učiteljska Samopomoč« ne more svojih pravil popraviti tako kakor zahteva § 76. uradniškega zakona. Izredni občni zbor skleni, da se društvo razide, vse društveno premoženje in terjatve pa oddajo zadrugi, ki naj se istočasno in z istim namenom ustanovi. V tem slučaju naj izplača deleže za vse člane, ki so danes v društvu, zadruga sama iz premoženja razpuščenega društva U. S.»

Za sprejem predloga so govorili tovariši Fran Skulj, Josip Kobal in Ivan Kocijančič, proti sprejetju tov. Miha Kosec. Pri glasovanju je glasovalo za odborov predlog 40 članov, proti 1 član.

Tov. Ivan Kocijančič je ugotovil, da je s tem sklepom prešlo društvo Učiteljska Samopomoč v likvidacijo, zahvalil se je zborovalcem za pravilno presojanje težkega dejanskega položaja in je zaključil prvo točko dnevnega reda.

Predsednik tov. Kocijančič imenuje pred prehodom na drugo točko dnevnega reda za zapisnikarja tov. Pavla Lavriča, za overovatelja zapisnika tov. Ferdo Juvanca in Lovro Perka, za skrutinatorja tov. Janka Polaka in Frana Flereta.

Nato poroča sledeče:

Ustanovljamo zadrugo Učiteljska Samopomoč v Ljubljani. Preden Vam čitam od § do § sestavljeni osnutek pravil za novo zadrugo, Vam v splošnem pojasnim sledeče:

Vsi člani bivšega društva Učiteljska Samopomoč odstanete pravi člani zadruge z vsemi starimi pravicami in dolžnostmi. Podpisati boste morali formalno pristopnice, ker to zahteva zadrugi zakon, deleže po 10 Din plača za Vas zadruga sama. Vi oziroma Vaši dediči boste prejeli posmrtnine v prav isti višini in na isti način kakor so določala pravila društva U. S. Vaša vpla-

Nadaljnje njegovo službovanje je bilo v Vipavi, št. Petru na Krasu, Beli cerkvi, Studencu pri Krškem, poslednje pa na Čatežu ob Savi. Kot upokojenec se je leta 1903. preselil v Ljubljano, kjer je živel do svoje smrti.

Dasiravno učitelj stare šole, se je sam izobraževal, mnogo čital, zlasti znanstvenih del in je do svoje obolevnosti zasledoval moderni šolski razvoj.

Kot učitelj je bil zelo vesten, kolegialen in radi svojega kremenitega značaja ter dobrega srca splošno priljubljen.

V življenju mu je bila nemila usoda zvesta spremljevalka. Po 14letnem srečnem zakonu mu je umrla skrbna in plemenita žena in mu zapustila pet nepreskrbljenih nedoraslih hčerk. Iz velike ljubezni do svojih otrok se ni v drugič poročil, ampak posvetil vse svoje življenje le vzgoji otrok. Velike so bile te žrtve, mnogo trnja mu je oviralo najboljše namene, a on je neustraheno korakal naprej proti svojim svetlim ciljem. Ni se vse tako zgodilo, kot je želel. Tako malo solnčnih žarkov je bilo v njegovem življenju. Udarec je sledil udarcu — a duša ni klonila. »Mož mora biti junak do smrti, kdor omaga je plašljivec,« je bilo vedno njegovo načelo.

V zadnjih letih ga je hudo potrla prevedba, ko so bili vsi njegovi kolegi, kronski upokojenci, dasi mlajši po letih, prevedeni na dinarsko plačo, niso pok. Gantarju vteli vseh službenih let (dasiravno je služil 42 let), ampak je prejel še dalje kronsko pokojnino. Več pritožb je bilo odbitih. Šele v zadnjih dnevih boleznii, ko se skoraj ni več zavedel, mu je bila priznana dinarska pokojnina — ki je pa ni več prejel. Usoda, ki mu je bila vse življenje neprijazna, mu ni privoščila, da bi jo vsaj nekaj časa užival.

Kljub pičlim dohodkom je svoje hčere dostojno preskrbel. Tri hčerkice je pripravil do učiteljskega poklica. Najmlajša je umrla med vojno kot učiteljica na Premu, dve pa služujeta v Ljubljani.

Bodi mu ohranjen svetel spomin!

H.

čila bodo prav tolikšna kot prej. Bistvena razlika bo le ta, da bo vsak priglasenec za vstop v zadrugo podpisal pristopnico in plačal en delež 10 Din, ki se mu pa pri izstopu ali izključitvi vrne, ob smrti pa s posmrtnino vred izplača njegovim dedičem. Društveno notranje poslovanje se bo spremenilo le v toliko, kolikor sedanje poslovanje ne odgovarja združnim načelom.

Teh sprememb člani ne boste opazili. Po mnenju odbornikov, ki je ta osnutek pravil natančno predelal od točke do točke, Vam vsem priporočam, da vstopite v zadrugo in podpisate pristopnice.

Vsi navzoči (41) podpišejo pristopnice in jih oddajo predsedstvu.

Nato prečita predsednik osnutek pravil za zadrugo Učit. Samopomoč v Ljubljani, kakor ga je sestavila Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani, odnosno njen ravnatelj g. Trček in pojasni posamezne točke z ozirom na vsebinsko slične določbe v pravih društvu Učit. Samopomoč v likvidaciji.

Po prečitanih pravil se oglasi za besedo izkušen zadrugičar tov. Alojzij Kecelj, ki potrdi, da prečitana pravila popolnoma odgovarjajo svojemu namenu in predlaga, da se sprejmejo v celoti brez debate. Dodatno k temu pa še predlaga, »da se pooblasti načelstvo, da sme brez sklicanja zopetnega občnega zbora popraviti eventualne pogoške, ki bi ovirale potrditev danes sprejetih združnih pravil.«

Oba predloga sta bila posamezno na glasovanju soglasno — z vsemi 41 glasovi — sprejeta.

V vodstvo zadruge so bili na predlog tov. Josipa Novaka soglasno izvoljeni vsi člani iz odbora prejšnjega društva Učiteljska Samopomoč in sicer:

Načelstvo: Načelnik Ivan Kocijančič, podnačelnik Albert Sič, člani načelstva: Engelbert Gangl, Juraj Režek in Ivan Dimnik; namestniki članov načelstva: Josip Kobal, Vinko Gregorič, Josipina Mihelič.

Nadzorstvo: Alojzij Kecelj, Vendelin Sadar, Fran Pristovšek.

Vsi so izvolitev sprejeli.

Izvoljenemu načelstvu se naroči, da prijavi zadrugo za vpis v zadrugi register, pristop k Zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani in da stopi v stik z Zvezo, katera bo

poskrbela vse potrebno za poslovanje po novih pravilih.

Predsednik ugotovi, da je dnevni red izčrpan. Društvo Učit. Samopomoč smo zamjenjali za zadrugo Učit. Samopomoč. Plodonosno podporno delo naj se v zvišani meri prenese na novo zadrugo. Vodstvo zadruge — vsi preskušeni delavci na gospodarstvem in združnem polju — bo storilo vse, kar bo v korist zadrugi in njenim članom. Zahvali se navzočim članom za stvarne debato in sprejete sklepe, zlasti pa Zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani in njenemu ravnatelju g. Trčku, ki nam je z dobrimi sveti in z osnutkom pravil pomagal pri današnji ustanovitvi zadruge Učiteljska Samopomoč v Ljubljani. Prosi, da ohranijo vsi člani zadrugi prav isto naklonjenost kakor so jo izkazovali društvu U. S. Z združnim pozdravom zaključijo ustanovni občni zbor.

To poročilo o izrednem občnem zboru društva Učiteljska Samopomoč zaradi razpusta in o ustanovnem občnem zboru zadruge »Učiteljska Samopomoč v Ljubljani« Vam pojasnjuje vse potrebni prevrat, ki je nastal v naši podporni akciji. Zadruga Učit. Samopomoč je ustanovljena z vsemi člani društva Učit Samopomoč, z njenim imetjem in terjatvami. Društvo bo na isti način kot doslej poslovalo do popolne likvidacije (par mesecev), nakar prične zadruga s svojim delom. S prihodnjim razpošiljanjem položnic bode prejel vsak član v podpis pristopnico za zadrugo Učit. Samopomoč, ker tako zahteva zadrugi zakon. Delež 10 Din za vse člane, ki ste bili 29. junija 1931. v društvu, plača zadruga sama.

Prepričan sem, da je bilo vse to delo neobhodno potrebno, če smo hoteli obdržati vse naše člane in njih društveno premoženje. Prav tako tudi upam, da se boste vsi dosedanjši člani še bolj tesno oklenili nove učiteljske zadruge — saj je v bistvu le prenovljena, Vaša stara ustanova — privedli pa v njo še vse one tovariše(ice), njih soproge in vdove, ki so danes še izven našega kroga. V slogi je moč, v dejanju pomoč! Naj živi dejansko tovarštvo!

Ivan Kocijančič.

Sprejemni izpit za vpis na srednje šole.

(Predpisi.)

Sprejemni minister je na osnovi zakona o srednjih šolah izdal pravilnik in program o sprejemnem izpitu za vpis v prvi razred srednjih šol. Pravilnik se glasi:

Čl. 1. Vsi učenci, ki se žele posvetiti srednješolskemu študiju kot redni ali kot privatni učenci, morajo pred vpisom v prvi razred položiti sprejemni izpit. Ta izpit lahko obvladajo samo oni učenci, ki so dovršili četrti razred osnovne šole najmanj z dobrim uspehom brez vsakega slabega reda.

Čl. 2. Sprejemni izpit se polaga v času od 27. avgusta do 1. septembra vsakega leta.

Čl. 3. Sprejemni izpit se polaga pred izpitnim odborom treh članov. V šolah z nedržavnim učnim jezikom sestoji izpitna komisija iz štirih članov. Izpitni odbor določi direktor ter imenuje toliko izpitnih odborov, kolikor jih je potrebnih glede na število prijavljenih učencev, da se morejo izpiti končati pravočasno.

Čl. 4. Sprejemni izpit se polaga po skupinah. V eni skupini je lahko največ 20 učencev.

Čl. 5. Sprejemni izpit se polaga iz naslednjih predmetov: 1. Iz srbohrvatskega, odnosno slovenskega jezika, 2. iz matematike.

V šolah z nedržavnim učnim jezikom se polaga razen tega še izpit iz učnega jezika.

Čl. 6. Sprejemni izpit iz srbohrvatskega, odnosno slovenskega jezika je pismen in ustnen, a iz matematike in iz srbohrvatskega jezika za učence na srednjih šolah z nedržavnim jezikom samo ustnen.

Čl. 7. Na ustmenem izpitu iz učnega jezika mora učenec dokazati, da zna gladko in pravilno pisati po diktatu.

Čl. 8. Pri izpitu srbohrvatskega jezika morajo učenci pisati diktat polovico v cirilici, polovico v latinici. V srednjih šolah Dravske banovine se piše diktat samo v latinici.

Čl. 9. Učenci ene skupine izdelujejo istočasno pismeno nalogo. Diktat lahko traja najdalje 15 minut.

Čl. 10. Pismene naloge pregleda in ocenjuje izpitni odbor. Vsi učenci se pripuščajo k ustmenemu izpitu brez ozira na oceno pismenega izpita.

Čl. 11. Na ustmenem izpitu iz učnega jezika morajo ti učenci dokazati, da znajo zanesljivo poznavanje svojega materinskega jezika, da lepo gladko in razumljivo čitajo, da znajo prečitano berilo ponoviti, da pokažejo točno poznavanje besednega reda in da znajo deklamirati narodne pesmi.

Čl. 12. V šolah z nedržavnim učnim jezikom mora učenec znati iz učnega jezika vse, kar se zahteva v čl. 11. za srbohrvatski, odnosno slovenski jezik. Iz srbohrvatskega jezika morajo ti učenci dokazati, da znajo čitati v cirilici in latinici gladko in razumljivo. Razen tega morajo dobro poznati besedni red.

Čl. 13. Ustni izpit se polaga iz vsakega predmeta posebej po skupinah.

Čl. 14. Ko so izprašani vsi učenci ene skupine iz enega predmeta, izpitni odbor določi oceno in izda svoj odlok o pripustitvi in odklonitvi posameznih učencev k nadaljnemu izpraševanju. Po končanem izpitu iz

matematike izda odbor odlok, ali je učenec z uspehom položil sprejemni izpit in s tem dobil pravico za vpis v prvi razred srednjih šol.

Čl. 15. Splošna ocena iz učnega jezika se ne izvaja aritmetično, marveč po stopnji posameznih članov izpitnega odbora.

Čl. 16. Učenci, ki dobe splošno slabo oceno iz učnega jezika so izključeni od nadaljnega polaganja izpita.

Čl. 17. Ustni izpit iz učnega jezika se vrši takoj po pismenem izpitu in mora biti končan najkasneje dopoldne istega dne.

Čl. 18. Popoldne istega dne se polaga ustneni izpit iz matematike. Iz tega predmeta mora učenec dobro znati 1. pisanje celih števil do enega milijona, 2. štiri osnovne račune s celimi številkami na praktičnih nalogah, 3. dolžinske in denarne mere, 4. Popolnoma zanesljivo malo poštevanko, 5. štiri računске naloge z večjimi številkami.

Čl. 19. V šolah z nedržavnim učnim jezikom se vrši ustneni izpit iz srbohrvatskega istega dne popoldne pred izpitom iz matematike.

Čl. 20. Ustneni izpit sme trajati za enega učenca in posamezni predmet največ 10 minut.

Čl. 21. Ocene o sprejemnem izpitu določijo izpitni odbor v spornih primerih z večino glasov. Pri izpitnih odborih, ki imajo štiri člane, velja odločitev ene polovice, s katero glasuje predsednik.

Čl. 22. Sprejemni izpit je položil učenec, ki je dobil iz prvega predmeta najmanje dobro oceno.

Čl. 23. Sprejemni izpit se lahko ponavlja šele v roku enega leta.

Čl. 24. O sprejemnem izpitu vodi vsak izpitni odbor točen zapisnik za vsako skupino posebej. V zapisniku morajo biti zabeleženi po vrstnem redu imena vseh učencev, naslov šole, ki je izdala zadnje izpitičevalo, predmet, iz katerega polaga izpit in ocena, dobljena na izpitu. Zapisnik podpišejo vsi člani izpitnega odbora.

Čl. 25. Uspeh in čas sprejemnega izpita se zabeleži na zadnjem šolskem izpitičevalu.

Čl. 26. Za sprejemni izpit se morajo učenci prijaviti s prošnjo, kateri je treba priložiti zadnje šolsko izpitičevalo ter krstni in domovinski list. Te prošnje je treba predložiti ravnateljstvu dotične srednje šole, kjer se želi polagati sprejemni izpit v dneh 24., 25. in 26. avgusta.

Popolna razprodaja manufakturn. blaga!

Radi opustitve trgovine se bo vse blago po zelo nizkih cenah popolnoma razprodalo. — Različno blago celo pod lastno ceno.

JOSIP ŠLIBAR, manufakturna trgovina
Ljubljana — Stari trg št. 21

LISTEK

Nekaj spominov na Ivana Gantarja.

Vroč julijsko solnce je pripekalo na Ljubljansko polje, ko smo spremljali k zadnjemu počitku Ivana Gantarja, nadučitelja v pokoju.

Ni se mu spolnila želja, da bi preminil v jeseni ali zimi, ko je narava, ki jo je do svoje obolevnosti tako ljubil, mrtva, brez cvetja in brez ptičjega petja. Še nikdar niso bile rože na njegovih oknih v tako razkošnem razcvetju, kot ob njegovi smrti, kot bi slutile, da bodo krasile njegov mrtvaški oder. Vsahnile so sedaj, izrabile so ves svoj kras za poslednje slovo.

In ko so v preteklem maju zažvrgoleli na vrtu pod oknom kosi, se mu je orosilo oko, saj je čutil in slutil, da jih prihodnjo pomlad ne bo več poslušal.

Vdal se je v svojo usodo, priklenjen večinoma na posteljo, oslabeledost in bolezen pa sta razdirali še zadnje sile v njegovem telesu.

Pokojni Ivan Gantar je bil najstarejši šolski Slovenec in obenem predzadnji v vrsti onih učiteljev, ki so absolvirali še idrijsko učiteljske. Rojen je bil 16. maja 1843. v Dobračevem pri Zireh. Po dokončanih študijah je nastopil kot 18letni mladenič prvo službo v Adlešičih v Belokrajini, kjer je moral kot prvi odnotni učitelj premostiti mnogo ovir. Dotlej je poučeval na najprijemljivejši način le cerkovnik; zato se ni čuditi, da ga je ljudstvo precej hladno in nezavpljivo sprejelo. Kot prijeten in šaljiv družabnik je večkrat pripovedoval v učiteljski družbi svoje doživljaje iz te dobe in vzbujal z njimi mnogo smeha in zabave. Nekaj teh spominov iz prve učiteljske službe je objavilo »Jutro« od 19. julija t. l. pod naslovom: »Učiteljstvo v konkordatski dobi«.